

УДК 658.5.012.1

Теоретичні і практичні аспекти ефективності функціонування
сільськогосподарських підприємств різних типів та
організаційно-економічних форм

Гой Н.В., аспірант

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

nataly-goy@rambler.ru

ЗБАЛАНСОВАНА СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО МОНІТОРИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІЗ ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Успішне функціонування підприємств із переробки сільськогосподарської продукції значною мірою залежить від швидкості реагування на зміни зовнішнього середовища та обґрунтування оперативних управлінських рішень, оскільки процеси закупівлі сировини, виробництва та реалізації продукції з метою отримання прибутку відбуваються щоденно. Це потребує розвитку ефективних форм та методів організації управлінської системи, тому актуальною залишається проблема дослідження та розробки критеріїв оцінки результативності системи оперативного управління.

В умовах перехідної економіки переробним підприємствам у сфері управління доцільно використовувати не тільки досягнення українських фахівців, а й активно впроваджувати зарубіжний досвід. У процесі оперативного управління систематично проводиться оцінка та аналіз витратних, якісних, кількісних показників виробництва. Новими методами є підходи, які використовуються для забезпечення ефективного контролю щодо результатів діяльності суб'єктів господарювання, тому необхідна розробка механізму їх застосування на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції.

Серед сучасних дослідників немає одностайної думки щодо визначення

цілісної системи показників для економічного моніторингу функціонування управлінської системи. Більш того, підходи науковців до її визначення часто значно різняться між собою за основними характеристиками. Зокрема, М. А. Бендіков пропонує використовувати три групи показників: виробничі, фінансові та соціальні. На нашу думку, відсутність групи показників, що відображають взаємодію підприємства із покупцями та постачальниками, не надає у повному обсязі інформації для ґрунтовного аналізу конкурентоспроможності продукції та стану оперативного управління підприємством. Х. А. Фасх'єв, Є. В. Попова для оцінки конкурентоздатності підприємства застосовують показники фінансово-господарської діяльності, виробничі показники, показники якості та розвитку, показники рівня управління персоналом. Слід зауважити, що у цій методиці відсутня маркетингова група показників, однак виокремлено такі важливі показники, як розвиток дилерсько-дистрибуторської мережі, частка споживчого ринку, кількість виграних тендерів на постачання продукції, що є актуальними для підприємств із переробки сільськогосподарської продукції.

На нашу думку, вагоме місце серед методик застосування систем показників займає збалансована система показників, яка розроблена американськими вченими Д. Нортоном і Р. Капланом. Збалансована система показників – це система управління підприємством на основі вимірювання та оцінки його ефективності згідно збалансованих показників, що відображають найбільш вагомні аспекти діяльності (фінансові, виробничі, маркетингові, інноваційні та ін.). Головна структурна ідея збалансованої системи показників полягає у рівновазі та взаємозв'язку системи показників за певними групами [1, с. 23]. Таким чином, суть цієї системи полягає в побудові логічного взаємозв'язку між групами показників, у пріоритетності нефінансових вимірників, їх залежності від стратегічних цілей і завдань підприємства. Для моніторингу потрібно використовувати показники, які визначають оперативні характеристики господарсько-економічної діяльності переробного підприємства, а їх кількість має бути чітко визначена. Від правильного вибору

вимірників, тобто системи показників для моніторингу, залежить ступінь адекватності оцінки стану управлінської системи підприємства та комплекс необхідних заходів щодо попередження негативних тенденцій [2, с. 22].

Вивчення міжнародного досвіду щодо розробки системи моніторингу та результати проведеного дослідження дозволяють виділити такі галузеві особливості підприємств із переробки сільськогосподарської продукції при формуванні збалансованої системи показників:

- стратегічне значення переробної промисловості для забезпечення економічної безпеки України;

- фінансова складова системи повинна враховувати стратегію підприємства, що спрямована на насичення ринку якісними продуктами харчування та показники використання власного капіталу;

- споживчий напрямок у системі відображає локальність ринків збуту через короткий термін зберігання, особливості процесу транспортування готової продукції та індивідуальні вподобання споживачів.

Проведення економічного моніторингу на основі збалансованої системи показників забезпечить інтеграцію процесів стратегічного і оперативного управління, підвищить якість управлінської системи на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції.

Література

1. Каплан Р. С. Сбалансированная система показателей: от стратегии к действию / Р. С. Каплан, Д. П. Нортон. – М. : ЗАО Олимп-Бизнес, 2008. – 294 с.
2. Ольве Н. - Г. Оценка эффективности деятельности компании. Практическое руководство по использованию сбалансированной системы показателей / Н. - Г. Ольве, Ж. Рой, М. Ветер. – М. : Издательский дом “Вильямс”, 2004. – 304 с.